

Kültürel Çeşitlilikte Afrika Kültürü

Ulker İMAMALİYEVA¹

¹Doctor of Philosophy, Baku State University/Uluslararası ilişkiler fakültesi, Siyaset Bilimi Bölümü,
imamaliyeva_ulker@mail.ru, ORCID:0000-0002-9807-5961

Özet: Afrika, Avrasya kıtasından sonra dünyanın ikinci büyük kıtasıdır ve dünya yüzeyinin yüzde 22'sini kaplar. Bu kıtada 54 egemen devlet var. Afrika, doğal koşulları, flora ve faunası, nüfusunun antropolojik, etnik ve dilsel bileşimi nedeniyle dünyanın en renkli kıtalarından biridir. Bilim adamları, gezegenimizdeki ilk yaşamın burada ortaya çıktığına inanıyor. Afrika hem fakir hem de zengin bir kıtadır. Yüzyıllar boyunca insanların etkileşimi sayesinde burada mimari, sanat ve müzikte belirli stiller ortaya çıktı. Afrika'da 3 büyük ırkın (Avrupalı, Zenci, Moğol ve karışık ırk) temsilcileri yaşamaktadır.

Dünya kültür sisteminde Afrika kültürü, Avrupa ve Asya kültürüne göre daha az çalışılsa da, zengin gelenekleri, ulusal zenginliği, çeşitli insan potansiyeli ve kültürü ile bir kıta olarak ilgi çekicidir. Afrika etiği, Avrupa'da olduğu gibi dini temeller üzerine değil, ortak bir yaşam biçimi temelinde oluşturulmuştur. Afrika kıtasında farklı gelişim düzeyleri, gelenekleri, ritüelleri ve hayata bakış açıları olan farklı kabileler yaşıyor. Afrika kültürü, 17.-18. yüzyıllarda Avrupa kolonizasyonu döneminde değişikliklere uğradı. Afrika ancak 20. yüzyılda sömürge baskısından kurtuldu. Ancak birçok millet, kabile ve etnik grup kadim zamanların geleneklerini korumayı başarmıştır. 1963 yılından bu yana Afrika kıtasında her yıl 25 Mayıs günü "Kurtuluş Günü" kutlanmaktadır.

Afrika kültürü, dünya kültürüne önce Mısır üzerinden, ardından Kuzey Afrika'nın fethi sırasında Araplar aracılığıyla nüfuz etti. Üçüncü aşama, 16. ve 17. yüzyıllarda siyah kölelerin Amerika'ya ihraç edilmesiydi. 20. yüzyılın başından itibaren, Picasso, Matisse, Rimbaud'u büyük ölçüde etkileyen Afrika kültürüne yeni bir ilgi ortaya çıktı. Afrika'nın modern halkları, farklı antropolojik tiplere ve ırksal gruplara ayrılmıştır. Çeşitli kaynaklara göre Afrika, küçük uluslar ve etnik gruplar da dahil olmak üzere 500 ila 8.000 kişiye ev sahipliği yapıyor. Bazılarında birkaç yüz kişi var.

Afrika kültür ve medeniyeti, Batı medeniyetinden farklıdır ve "kollektivizm" ilkelerini yansıtan Hint ve Çin kültürlerine yakındır. İnsan topluluğu, Afrika'nın en temel değerlerinden biridir. Bu kıtada İslam ile Hristiyanlık arasında misyonerlik yarışı vardır. Sudan, Senegal ve Nijerya'da Müslümanlar, Güney Afrika ülkelerinde ise Hristiyanlar çoğunlukta bulunmaktadır. Nijerya dışında, çoğu Afrika ülkesi diğer dinlere karşı hoşgörülü bir tavır sergiliyor. Gelenek ve görenekler kıtanın kültürel mirası olarak kabul edilir. Afrika kabileleri her zaman garip yaşam tarzları, gelenekleri ve inançları ile ayırt edilir.

Anahtar Kelimeler: Afrika, kültür, gelenek, kabile, nüfus

African Culture in Cultural Diversity

Abstract: Africa is the second largest continent in the world after the Eurasian continent and covers 22 percent of the earth's surface. There are 54 sovereign states on this continent. Africa is one of the most colorful continents in the world due to its natural conditions, flora and fauna, anthropological, ethnic and linguistic composition of its population. Scientists believe that the first life on our planet originated here. Africa is both a poor and a rich continent. Thanks to the interaction of peoples over the centuries, specific styles in architecture, art and music have emerged here. Representatives of 3 major races (European, Negro, Mongolian and mixed race) live in Africa.

In the world cultural system, although African culture is less studied than European and Asian culture, it is interesting as a continent with rich traditions, national wealth, diverse human potential and culture.

African ethics were formed not on religious grounds, as in Europe, but on the basis of a common way of life. The African continent is inhabited by different tribes with different levels of development, traditions, rituals and outlook on life. African culture underwent changes during the period of European colonization in the 17th-18th centuries. Africa was freed from colonial oppression only in the 20th century. However, many nations, tribes and ethnic groups have been able to preserve the traditions of ancient times. Since 1963, the African continent has been celebrating "Liberation Day" every year on May 25.

African culture penetrated world culture first through Egypt and then through the Arabs during the conquest of North Africa. The third stage was the export of black slaves to America in the 16th and 17th centuries. From the beginning of the 20th century, a new interest in African culture arose, which greatly influenced Picasso, Matisse, Rimbaud. The modern peoples of Africa are divided into different anthropological types and racial groups. According to various sources, Africa is home to between 500 and 8,000 peoples, including small nations and ethnic groups. Some of them have several hundred people.

African culture and civilization is different from Western civilization and it is close to Indian and Chinese cultures which reflect the principles of "collectivism". Human community is one of Africa's most fundamental values. There is a missionary race between Islam and Christianity on this continent. Muslims are the majority in Sudan, Senegal and Nigeria, and Christians are the majority in South African countries. With the exception of Nigeria, most African states have a tolerant attitude towards other religions. Traditions and customs are considered the cultural heritage of the continent. African tribes have always been distinguished by their strange lifestyles, customs and beliefs.

Keywords: Africa, culture, tradition, tribe, population

1. GİRİŞ

"Afrika" kelimesi M.Ö. 300 yıllarında kıtanın kuzeydoğusunda yaşamış olan "Afrigi" kavminin adıyla ilişkilidir. "Toprak" veya "ülke" anlamına gelen "Ka" soneki muhtemelen Romalılar tarafından eklenmiştir.

İnsanlığın beşiği olan Afrika'nın doğal ve kültürel mirasının çeşitliliği, tarihinin zenginliği ile ilişkilidir. Afrika'nın kırsal ve kentsel alanları, kültürel kimliğinin temelini oluşturur. Afrika, Dünya yüzeyinin yaklaşık %22'sini kaplar. Avrasya'dan sonra ikinci kıta ve Dünya'nın en sıcak kıtasıdır. Ortak atalarımız 150.000 yıl önce Afrika'da yaşadıkları ve en eski insanların kalıntıları burada bulundu. Buradan küçük bir insan grubunun torunları tüm Dünya'ya yayıldı. Afrika yakınlarındaki ada devletleri ve Batı Sahra'daki tartışmalı bölgeler dahil olmak üzere kıtada 54 egemen devlet var. Afrika'nın beşte biri çöl ve bozkır, beşte birden azı ise ormanlardan oluşmuştur.

Afrika kültürü, 17.-18. yüzyıllarda Avrupa kolonizasyonu döneminde değişikliklere uğradı. İngiltere, Fransa ve Almanya işgal altındaki topraklarda aşiret bölünmelerini sürdürdüler ve aşiretler arasında çatışmalar çıkardılar. Avrupa ülkeleri, Afrika'nın doğal kaynaklarını talan etmekle kalmamış, bu toprakları silah denemeleri için kendi aralarında da paylaşmışlardır. 20. yüzyılda Afrika sömürge baskısından kurtuldu ve devletler yavaş yavaş bağımsızlık kazandı. Bununla birlikte, birçok halk, kabile ve etnik grup, eski zamanların geleneklerini korumayı başarmıştır.

Afrika kültürü, dünya kültürüne önce Mısır üzerinden, ardından Kuzey Afrika'nın fethi sırasında Araplar aracılığıyla nüfuz etti. Üçüncü aşama, 16. ve 17. yüzyıllarda siyah kölelerin Amerika'ya ihraç edilmesiyle ilgiliydi. Picasso, Matisse, Rimbaud'u büyük ölçüde etkileyen Afrika kültürüne yeni bir ilgi ortaya çıktı. Zengin doğal kaynaklarına rağmen, birçok Afrika ülkesi hala yoksulluk çekiyor.

1963 yılından bu yana Afrika kıtasında her yıl 25 Mayıs günü "Kurtuluş Günü" kutlanmaktadır.

2. AFRIKA'DAKİ DEMOGRAFİK DURUM

Adalar dahil toplam 30.3 milyon km² alana sahip bu kıtada BM üyesi 53 devlet bulunmaktadır. 17. yüzyılda dünya nüfusunun 1/5'i Afrika'da yaşıyor olsa da daha sonra Avrupalıların baskısı ve köle ticareti nedeniyle nüfus azaldı. Afrika nüfusunun %96'sı sömürge baskısına maruz kaldı. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Afrika ülkeleri bağımsızlıklarını kazanmış ve kıtadaki nüfus hızla

artmıştır. 1975'te Afrika'nın nüfusu 1940'a göre ikiye katlanarak 400 milyon kişiye ulaştı. 1985'in ortalarında bu bölgenin nüfusu 553 milyon kişi ise, 2022'nin sonunda bu gösterge 1,4 milyarı aşacak ve yıllık büyüme %2,6 olacaktır.

Afrika'nın modern halkları, farklı antropolojik tiplere ve ırksal gruplara ayrılmıştır. Çeşitli kaynaklara göre, Afrika'da küçük uluslar ve etnik gruplar da dahil olmak üzere 500 ila 8000 arasında insan yaşıyor. Bazıları sadece birkaç yüz kişiyi sayar. Burada sayıları bir milyondan fazla olan 107 kişi yaşıyor. Afrika'nın en büyük halkları: Mısırlı Araplar (76 milyon), Hausa (35 milyon), Faslı Araplar (35 milyon), Cezayirli Araplar (32 milyon), Yoruba (30 milyon), Igbo (26 milyon), Fulbe (25 milyon), Oromo (25 milyon), Amhara (20 milyon), Madagaskar (20 milyon), Sudanlı Araplar (18 milyon) olarak kabul edilir.

Afrika'da sadece siyahların yaşadığını düşünmeye alışkınız. Aslında, kıtada bir milyardan fazla insan yaşıyor ve farklı ten renkleri harika. Afrika, sömürge döneminden kalan veya siyasi zulümden kaçan Avrupa ve Asya'dan çok sayıda göçmene sahiptir. 1530 ile 1780 yılları arasında, tarihte "Berber köle ticareti" olarak bilinen olayda Kuzey Afrika'da yaklaşık 1,5 milyon Avrupalı köle satıldı.

Şu anda Afrika nüfusunun %70'i açlık ve yoksulluk çekiyor. Afrika'da 5 ile 14 yaş arasındaki çocukların %40'ı zorla çalıştırılıyor.

Son 40 yılda kıtanın nüfusu hızla artmış ve neredeyse bir milyarı geçmiştir. Bu, demografların gerçek bir demografik patlama hakkında konuşmasına izin verdi. Sonuç olarak, yerel sakinlerin yaş ortalaması o kadar yüksek değil. Birçok Afrika ülkesinde vatandaşlarının yarısı 25 yaşın altındadır. Afrika demografları, kıtada üç binden fazla etnik grup ve yaklaşık 50 çok sayıda ulus olduğunu bildiriyor.

En kalabalık ülke olan Nijerya'da 370'den fazla kabile ve millet yaşıyor. Bu ülkenin nüfusu 145 milyon. Nüfus bakımından ikinci sırada yer alan Mısır'da 76 milyon erkek yaşıyor.

Afrika'nın nüfusu eşit görülmemiş bir şekilde dağılmış durumda. Afrika ülkelerinde nüfus sayımı her 3-5 yılda bir yapılmaktadır. Kıta nüfusunun sadece %25'i aile planlamasına bağlı. 13 ülkede (Gabon, Gana, Çad, Cibuti, vb.), program olmamasına rağmen ailelere gönüllü planlama konusunda yardım edilmektedir. 21 Afrika ülkesinde (Benil, Yeşil Burun, Galiçya vb.) aile planlaması ile ilgilenmiyorlar (Eyyubov; Orujova, 2019; 90).

Bazı uzmanların hesaplarına göre 20. yüzyılın ortalarında Afrika'nın çeşitli ülkelerinde günde 1200

kişinin ölümü, bu bölgede yaş ortalamasının (40-44) düşmesine neden oldu.

Bu kıtada nüfusun yeniden üretimi çok yüksek ve nüfus yoğunluğu dünya ülkelerinin göstergelerinden 2 kat daha düşük. Afrika'da kilometrekare başına 27,5 kişi düşüyor. Afrika'da ortalama yaşam süresi 58 yıldır.

3.AFRİKA TOPLUMU: GELENEKLER VE MODERNLİK

Gelenek ve görenekler her ülkenin kültürel mirası olarak kabul edilir ve insanların yaşamının temelini oluşturur. Bu iki kavram, insanların alışkanlıklarını, özgünlüklerini ve bireyselliklerini yansıtır. Atalardan kalan gelenek ve görenekler nesilden nesile aktarılır.

Afrika kültür ve medeniyeti, Batı medeniyetinden farklıdır ve "kolektivizm" ilkelerini yansıtan Hint ve Çin kültürlerine yakındır. İnsan topluluğu, Afrika'nın temel değerlerinden biridir.

Afrika'yı düşündüğümüzde genellikle gelişmemiş bir kültür ve tarihi olmayan ilkel bir toplum hayal ederiz. Birçok farklı korunmuş antik bina ve kültürel anıt var. Sadece Kenya'da 200'den fazla mimari anıt var. Ayrıca, birçok Afrika ülkesinin devlet destekli ilginç müzeleri var. Bu kıtada İslam ile Hristiyanlık arasında misyonerlik yarışı vardır. Sudan, Senegal ve Nijerya'da Müslümanlar çoğunlukta, Güney Afrika'da ise Hristiyanlar çoğunlukta. Hem Hristiyanlığın hem de İslam'ın Afrika'da uzun bir tarihi var. Kartaca, Mısır, Suriye ve Habeşistan ile birlikte antik Hristiyanlığın yayıldığı bölgedir.Sudan'da nüfusun %83'ü kendini Arap olarak kabul eder. Bu ülkedeki bir diğer Müslüman grup da Nubyalılardır. Birçoğu Arapçayı ikinci dil olarak görüyor. Ancak Kürkler Müslüman olmalarına rağmen Arap olmadılar. Sudan'da yaşayan Batı Afrikalıların çoğu kendilerini Nijeryalı olarak görüyor.

Modern Afrika nüfusunun dilsel bileşimi oldukça çeşitlidir. Bilim adamları, farklı tarihsel devletlerde 100 dil olduğunu söylüyor. Sadece Sudan'da 700-800 dil var. Anakaranın toplam sakinlerinin 3/1'i Sami-Hamitik dilleri konuşur. Bazen Afroasiatik dil ailesi olarak adlandırılır. Afrika'da 16 farklı dil ailesine mensup 200'den fazla insan yaşıyor.Sömürge döneminde Afrika nüfusu İngilizce, Fransızca, Almanca ve Portekizce gibi Avrupa dillerini yaygın olarak kullanıyordu. Sadece Namibya'da 20 resmi dil var. Çoğu durumda kıtanın dilleri ya iç içe geçmiş durumdadır ya da tam tersine temelde bölünmüştür.Tüm dünyada yankı uyandıran Afrika dininin adı "Vodun" dur. Bu dinde Tanrı'ya "Vuuduu", "Vodun" veya "Huuduu" denir. Dünya çapında 60 milyon Vodun'a tapan var. Bu din,

Benin'in resmi dinidir. Nijerya dışındaki çoğu Afrika devleti, diğer dinlere karşı hoşgörülü bir tavır sergiliyor. Nijerya'da tekrar tekrar dinler arası silahlı çatışmalar meydana geldi ve on binlerce insanın ölümüyle sonuçlandı.

BM'ye göre 2017'de dünyanın en fakir ülkesi Orta Afrika Cumhuriyeti oldu. Yoksulluk düzeyi açısından Somali ikinci, Çad (%85) üçüncü sırada yer almaktadır.

İki iç savaşla ekonomisi ve altyapısı tamamen yerle bir olan Liberya, Afrika'nın en fakir ülkeleri arasında dördüncü sırada yer alıyor. Güney Afrika, Mısır ve Nijerya Afrika'nın en zengin ülkeleri.

Afrika kabileleri, farklı ve tuhaf yaşam tarzları, örf ve adetleri, inançları ile dikkat çekmektedir. Bu gelenekler, korkunç ve acımasız doğaları ile ayırt edilir. Geniş bir ailede çocuklar dahil herkes kamu yararı için çalışır. Gelir tüm aileye aittir ve dağıtımından aile reisi sorumludur. Kentleşme Afrikalıları da etkiledi. Büyük şehir sakinleri Avrupa değerlerini benimsemiş ve maddi malları tercih ederek sosyal statülerini iyileştirmeye çalışmaktadır. Pek çok ulusun geleneğine göre, yalnızca yaşlı bir adamın selam verme ve sohbet başlatma hakkı vardır. Reşit olmayanlar izin için beklemelidir. Kadınlar genellikle erkeklerle konuşamazlar. Yiyeceklerin sunumu ile ilgili gelenekler burada korunmuştur. Afrikalılar yemekleri elleriyle yerler. Yemekleri diğer şeyler gibi sol elle servis etmek de uygunsuz ve ev sahibine saygısızlık olarak kabul edilir.

Dünyanın en eşsiz ve ünlü kabilelerinden biri olan Maasai, Kenya ve Tanzanya sınırında yaşıyor. Sayıları 1 milyona ulaşan bu kabileler, Kuzey Afrika kökenli Maa dilini konuşuyor. Asker kültü Masai kabilesi için önemlidir ve tüm erkek çocuklar asker unvanını almak için belirli ritüellerden geçer. "Adumu" dansı bu kabileye aittir.Bu dans sırasında en iyi ve en yükseğe zıplayan erkek mutlaka kendisine bir kız bulacaktır.

Nijerya'da gelin adayının düğünden önce kilo alması gerekiyor. Bu olmazsa, düğünden bir ay sonra verilir. Bu mümkün olmazsa kocası onu babasının evine gönderir.Etiyopya'da yaşayan Hamar kabilesinin de garip evlilik adetleri vardır.Burada erkek çocuklar evlenmek istediklerinde 15 ölü ineğin üzerine düşmeden yürürler. Düşerlerse evlenme haklarından mahrum kalıyorlar ve dövülüyorlar.Kenya'da yaşayan Samburu kabilesinin üyeleri yarı göçebe bir hayat sürüyor. Kabilenin en yaşlı üyesi ana kararları verir. Erkekler genellikle 30 yaşından sonra evlenirler. 20.000 ila 50.000 kişiden oluşan göçebe Himba, Kuzey Namibya'da yaşıyor. 15-16. yüzyıllarda bu bölgeye gelmişler ve avcılık ve

toplayıcılıkla uğraşmışlardır. Buradaki emek yoğun işlerin çoğu kadınlar tarafından yapılıyor. Sayıları giderek azalan ve yeryüzünden silinme tehlikesiyle karşı karşıya kalan kadim kavimlerden biri de Mursi kabilesidir. Sayıları yaklaşık 7,5 bin olan bu kabileler, Etiyopya'nın güneybatısında yaşıyor. Uygarlıktan uzak yaşayan bu kadim kabilenin üyeleri, erkek çocuğunun doğumunu bir savaşçının doğumu olarak kabul ederler. Geleneklerine göre evlilik hayatına hazırlanan erkekler, seçtikleri kadınla ilgilenen diğer erkeklerle kavga etmek zorunda kalırlar. Kazanan o kadınla evlenir. İlginç bir şekilde, düğünden sonra damat komşunun ineklerini çalarak ne kadar cesur olduğunu kanıtlar. Bir zamanlar Güney Afrika'nın ana nüfusunu oluşturan Bushmenler, şimdi tamamen yok olma tehlikesiyle karşı karşıya. 100.000 kişilik bu eski kabilenin üyeleri, çoğunlukla Angola, Güney Afrika Cumhuriyeti, Namibya, Mozambik, Lesotho ve Botswana'da yaşıyor. Ana dilleri Koysan'dır. Bushmen yetenekli avcılardır. Papua ve Yeni Gine'nin dağlık bölgelerinde 150.000 Huli yaşıyor. Bu kabilenin erkekleri düşmanlarını korkutmak için yüzlerini sarı, kırmızı ve beyaza boyarlar ve kendi saçlarından yaptıkları perukları takarlar. Şu anda sayıları 300'ü bulan bu kabileler, Meksika'da ve ABD'nin Arizona eyaletinde yaşamakta, avcılık ve büyükbaş hayvancılıkla uğraşmaktadırlar. Kabile kültürünün bir diğer özelliği de vücutta yara izi kullanılmasıdır. Bir kişinin ne kadar çok izi varsa, o kadar iyi bir insan, bir savaşçı ve bir avcı olduğuna inanılıyor. Her kabilenin kendi boyama tekniği vardır.

Lidere tapınma, birçok Afrika kabilesi arasında karakteristik bir din biçimidir. Tezahürleri çok çeşitlidir (rahiplik veya büyücülük işlevlerini yerine getiren bir lider; liderin yemeğinin yasaklanması gibi çeşitli tabu türleri; klan liderleri ile onların sıradan üyeleri arasındaki ilişkilerin yasaklanması; ölü liderler kültü) . Liderlere atfedilen en önemli doğaüstü güçlerden biri yağmur yağdırma yeteneğidir. Böylece, Uganda'daki Wanyoro halkı arasında hükümdar, yağmur yağdırma ritüelini gerçekleştirmenin bir ödülü olarak tüm sığırları aldı. Bu tür uygulamalar diğer kabilelerde de bulunur.

Aile, Afrika kültürünün en önemli değeridir. Labola halkının adetlerine göre, düğünden önce damat gelinin babasına kızının kaybının tazmini için ödeme yapar. Geleneksel olarak, ödeme sığır veya nakit olarak yapılır. Bu geleneğin çok eski kökleri vardır. Bu geleneğin iki aileyi birleştirmeye yardımcı olduğuna ve aileler arasında karşılıklı saygıya yol açtığına inanılıyor. Öte yandan gelinin babası, damadın kızına bakabilmesini sağlar. Birçok geleneğe göre düğünler dolunay gecesi yapılır. Ay parlak bir şekilde parlamazsa, kötü bir işaret olarak kabul edilir. Gelinin anne ve babası kendileri için

üzücü bir olay olduğu için düğünü kutlamazlar. Çok eşlilik birçok Afrika kültüründe mevcuttur. Bir erkek bütün kadınlarını geçindirebilirse evlenebilir. Ev işleri, çocuk yetiştirme, yemek yapma gibi işleri eşler yapar. Onlara göre çok eşlilik aileleri bir araya getiriyor. Geniş bir ailenin üyeleri birbirleriyle ilgilenir, zor zamanlarda birbirlerine yardım eder, birlikte avlanır, çocuk yetiştirir.

UNESCO'nun Dünya Mirası Komitesi'ne göre, Afrika'da 55 kültürel, 44 doğal ve 5 karma Dünya Mirası alanı vardır. Afrika kültürü ve yaşamının efsanevi temsilleri, sömürge dönemlerinden beri var olmuştur:

- Afrika sadece ilkel bir kültüre sahiptir. Mısır piramitleri dışında önemli bir anıt yoktur;
- tüm sakinler pagan ve yamyamdır;
- nüfusun çoğunluğu kırsal kesimde ikamet etmektedir;
- Afrikalılar vahşi hayvanları evde besliyor;
- Afrikalıların entelektüel seviyesi dünyadaki en düşük seviyededir;
- herkes aynı "Afrika" dilini konuşur;
- sürekli askeri operasyonlar devam etmektedir.

Afrika kültürü, Avrupa halklarına özgü olmayan benzersiz bir şekilde gelişmiştir. Yüzyıllardır korunan ve çeşitli biçimleri olan topluluk ilkesine dayanmaktadır. Yaşamın ve kültürün tüm alanlarını kapsar.

Böylece sömürge döneminde Avrupa kültürü Afrika kültürünü etkilemiştir. Bu etki, hem belirli kültür alanlarında hem de Afrika kıtasının belirli bölgelerinde yoğunluk bakımından değişiklik göstermiştir. Genel olarak, kıta halklarının kültürü Afrika karakterini korumuştur. Afrika kültürünün bireysel unsurlarının Batı kültürü üzerinde belirli bir etkisi olmuştur (Balezina, S.V. Mazova, Filatov., 2016; 151)

4. AFRİKA'DA DİN FAKTÖRÜ

İslam, Hristiyanlıktan (dünya nüfusunun %33'ü) sonra dünyadaki ikinci ve en büyük dindir (%23). Asya, Avrupa ve Afrika'nın 125 ülkesinde hüküm sürmektedir, 28 ülkede (Fas, Mısır, Suudi Arabistan, Kuveyt, Irak, Pakistan, İran vb.) devlet dini ilan edilmiştir. İslam'daki ana eğilimler Sünni ve Şii'dir. İslam'ın Doğu'da ve Afrika'da kök salmasının çeşitli sebepleri vardır. Farklı sosyal grup ve sınıflar tarafından kolayca kabul gören, sadeliği ve erişilebilir ritüelleri ile öne çıkan İslam, birçok yönden şeriat normları ve geleneksel geleneklerle örtüşmektedir. Arap Bedevileri tarafından

fethedilen Doğu ve Kuzey Afrika'da ana din haline gelen İslam, orijinal oryantal ritüelizmini koruyor. 13. yüzyılda İslam, Yakın ve Orta Doğu'da egemen ideoloji haline geldi. Afrika'daki Müslüman Arap devletleri, Afrika kıtasının kuzeyini, yani tüm kıtanın neredeyse yarısını kapsıyor. Bölgenin 27 ilinde 400 milyondan fazla Müslüman yaşıyor. İslam ülkelerinin çoğu İslam İşbirliği Teşkilatı üyesidir. Doğu Afrika'da (Somali ve Eritre) nüfusun İslamlaşması, 9. yüzyılda Arap tüccarların faaliyetleriyle ve Güneydoğu Afrika'da Arabistan, Hindistan ve Irak'tan göç eden tüccarlarla ilişkilidir.

Afrika kıtasının hızla İslamlaşması, tarihsel, sosyal ve psikolojik bir takım sebeplerle açıklanmaktadır. İslam'ın yayılması, Orta Çağ'da Afrika devletlerinin ortaya çıkışıyla aynı zamana denk gelir. Toplumun aşiret örgütlenmesiyle yakından ilgili olan yerel dini ve kültürel gelenekler, devlet kurumunun ideolojik temeli haline gelmiş ve oluşumunu zorlaştırmıştır. kabul edilmiş. Hıristiyanlıkla karşılaştırıldığında, İslam geleneksel inançlar konusunda daha esnekler. Çoğu Afrikalı, Hıristiyanlığı beyaz işgalciler, baskı ve kölelikle ilişkilendirir. 1983'teki iç savaşın bir sonucu olarak Sudan, Müslüman kuzey ve Hristiyan güney olmak üzere ikiye ayrıldı.

2002 verilerine göre Afrika nüfusunun %45'ini Müslümanlar oluşturmaktadır (Britannica, 2003;306). Kuzey Afrika'da, Swahili kıyılarında ve Batı Afrika'nın büyük bir bölümünde çok sayıda Müslüman yaşıyor. Güney Afrika'da daha az Müslüman göçmen yaşıyor. Şu anda Afrika'daki nüfusun %41'den fazlası (yaklaşık 150 milyon) İslam'ı kabul etmiştir. Kuzey Afrika'daki Müslümanlar bölge nüfusunun %94-95'ini, Batı Afrika'da %44'ünü, Doğu Afrika'da %31'ini, Orta Afrika'da %5'ini ve Güney'de %4'ten fazlasını oluşturuyor (Кирей, Yu, 2007; 30).

Modern Afrika'nın Müslüman nüfusu arasında yapay İslam mezhebi yaygındır. Sünnilik dört mezhep (Maliki, Şafii, Hanbeli ve Hanefi) tarafından temsil edilmektedir. Kuzey ve Batı Afrika ülkelerindeki Müslümanların çoğunluğu Maliki mezhebine bağlıdır. Mısır ve Doğu Afrika ülkelerindeki Şafii, Güney Afrika Cumhuriyeti'ndeki Hindistan Yarımadası'ndan gelen göçmenler Hanifi ve Şafii mezheplerine mensuptur. Az sayıda Afrikalı - yaklaşık 300.000'i Şii ve diğer mezheplere mensuptur (Кирей, 2007;247) Şu anda İslam, Brunei'de yalnızca devlet dini olarak tanınmaktadır. Bu ülkede 85 bin Müslüman (%63'ten fazla), Malezya'da 5,5 milyon (toplam nüfusun %44'ü), Singapur Müslüman toplumunda 345 bin (nüfusun %15'i), Müslümanların %5,3'ü var. Filipinler'de nüfus, Endonezya'da yaklaşık 2,3 milyon, Kamboçya, Vietnam, Tayland, Myanmar'da

(Burma) 191 milyon Müslüman (nüfusun %90'ından fazlası) yaşamaktadır. Bu açıdan bakıldığında Müslümanların dirilişi, İslam'ın modern dünyada olduğu gibi Afrika ve Doğu halklarının yaşamında da artan rolü birkaç nedenden kaynaklanmaktadır:

- İslam genç ve son dindir;

-bu dinin esnekliği ve dinamizmi. Doğu'da ve sosyalist ülkelerde Avrupa sömürgeciliği döneminde İslam'a yapılan zulüm, ateist eğitim koşullarında nüfusun korunması;

-sosyal hayatın tüm alanlarını kapsayan (ekonomi, siyaset, hukuk, ahlak, aile; yaşam tarzı);

-dini dogma ve kült pratiğinin basitliği ve erişilebilirliği. Tarikatın hem evde hem de cami dışında eda edilebilmesinin kolaylığı;

-İslam'ın militan özü, müminin kadere tam teslimiyetindeki fanatizm, Allah'a, otoriteye, din adamlarına ve büyüklere itaat etmesi;

-İslam'ın münhasırlığı ve takipçilerinin özel seçimi. Müslüman teolojisine göre Hz. Muhammed, Allah'ın yeryüzündeki son elçisi, insanlara son ilahi gerçeği ulaştıran ve tüm dinlerin en mükemmel taşıyıcısıdır. Dolayısıyla Müslümanlar, Allah'ın seçilmiş kullarıdır;

-müminin kişiliğinde, İslam belli bir kişilik tipi oluşturur, ülke ve yerleşim yeri ne olursa olsun, tüm Müslümanların ortak ritüel yasaklara uyması gerekir.

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra hızla yeni ulus-devletlerin oluşum süreci, İslam'ın dirilişini güçlendirdi. Farkındalığın yanı sıra Ürdün, Fas, Libya, Cezayir, Pakistan, Endonezya, Malezya vb. gibi ülkelerde Mısır Arap Cumhuriyeti'nde nüfusun yaklaşık %90'ı, Tunus Cumhuriyeti'nde %98'i ve Cezayir Demokratik Halk Cumhuriyeti'nde %99'dan fazlası Müslümandır.

5. SONUC

Dünya kültür sisteminde Afrika kültürü, Avrupa ve Asya kültüründen daha büyük başarılar elde etmiştir. Afrika kıtası, uluslararası turizmin az gelişmiş olduğu bir yer, 1 milyar nüfuslu kıtaya sadece 20 milyon civarında turist geliyor. Afrika ülkelerinin çoğu, turizm altyapısının olmadığı sosyo-ekonomik olarak az gelişmiş ülkelerdir. Bazı Afrika devletleri arasında sıklıkla askeri çatışmalar meydana gelir. Güney Asya'da olduğu gibi Afrika'da da iç turizm uluslararası turizmin gerisinde kalıyor. Yerel halkın satın alma gücünün düşük olması nedeniyle eyaletler arası turist alışverişi oldukça zayıf. Afrika kıtasındaki turizm endüstrisi dengesiz bir şekilde gelişmiştir. Kuzey, Güney ve Doğu Afrika, döviz gelirlerinin %91'ini oluşturuyor. Sadece birkaç

ülke (CAR, Tunus, Fas, Zimbabve, Kenya, Botswana, vb.) turist akışını çekebilme ve uluslararası standartlara uygun kaliteli kapsamlı turizm hizmetleri sunabilme yeteneğine sahiptir. Uluslararası turizmin gelişmekte olduğu 40 ülke listesinde OAC, Tunus ve Fas yer alıyor. Konuk karşılama açısından, Güney Afrika Cumhuriyeti 1990'da 55. sıradan 1998'de 25. sıraya yükseldi. 1992'de buraya 6 milyon turist geldi. Türk turist sayısı bakımından kıtada OAC birinci sırada, Tunus ikinci sırada (4,7 milyon kişi), Fas üçüncü sırada (3,3 milyon kişi). Son 10 yılda bu gösterge daha da arttı.

E. III binyılda dünyanın kültür merkezlerinden biri olan Mısır'ın tarihi yerlerini tanımak bugün herkesin ilgisini çekiyor. Dünyanın yedi harikasından biri olarak kabul edilen eski Mısır piramitleri ve bunların önüne dikilen "Sfenks" heykeli, birçok tarihi olayın ve bilimsel bilginin anahtarındır. 1998'de Mısır'ın dış turizmden elde ettiği gelir 3 milyar 838 milyon ABD dolarıydı. Mısır, turizmin gelişimine göre dünyanın önde gelen 40 ülkesi arasında 27. sırada yer alıyor. Mısır'ın küresel turizm kârındaki payı %0,9'dur.

Son yıllarda, büyük güçler Afrika bölgesine daha fazla ilgi gösterdiler. Afrika'daki çıkarları esas olarak enerji kaynakları - petrol ve gaz ile ilgilidir. Afrika, dünya petrol rezervlerinin %7,4'üne sahiptir. Bugün Afrika'nın küresel üretimdeki payı %12, 2020'de dünya kuru hidrokarbon hammadde üretiminin %30'u, sıkıştırılmış doğal gaz üretiminin ise %25'i Afrika pahasına olacak. ABD, Afrika petrolüyle çok ilgileniyor. Sovyetler Birliği'nin dağılmasının ardından Washington, Afrika'daki etkisini artırmaya çalışıyor.

Dünyanın en yüksek doğum oranına sahip bölgesi olan modern Afrika, şu anda bir "demografik patlama" tehdidiyle karşı karşıya. Çoğu Afrika ülkesinde doğal artış 25-35 kişidir. Doğal büyüme açısından Uganda (35 kişi) ve Burundi (32 kişi) dünyada ilk sıraları işgal ediyor. Kuzey Afrika bölgesi ülkelerinde son dönemde doğum oranlarında düşüş gözlenmekte, demografik patlama ekonomik, sosyal ve çevresel birçok soruna neden olmaktadır. Bunlardan en önemlisi gıda sorunudur. Nüfusun 2/3'ü tarımda çalışmasına rağmen, yıllık doğal artış, üretilen gıda ürünlerinin yıllık hacminden daha fazladır. Şu anda Afrika kıtasında 58 milyon insan gıda kıtlığı çekmektedir.

Sel, kuraklık, deniz seviyesinin yükselmesi ve diğer doğal süreçler sonucunda Afrika kıtasında 2,5 milyon insan anavatanını terk etmek zorunda kaldı. Afrika'nın Akdeniz bölgelerindeki aşırı sıcaklar ve

orman yangınları mülteci sayısında artışa neden oldu. Batı Afrika son 10 yılın en ciddi gıda krizini yaşıyor. Bazı bölgelerde 2021 yılına göre tahıl üretiminin azaldığı ve temel gıda kaynaklarının tükendiği bildiriliyor. Burkina Faso, Çad, Mali ve Nijerya dahil olmak üzere Batı Afrika'daki gıda krizleri son 10 yılda derinleşti. 2015 yılında acil gıda yardımına ihtiyaç duyan insan sayısı 7 milyon ise 2022'de bu rakam 27 milyona ulaşacak. Milyonlarca insan kuraklık, seller, çatışmalar ve Covid-19 nedeniyle evlerini terk etmek zorunda kaldı. Gıda fiyatları son 5 yılda yüzde 30 arttı.

Afrika etiği, Avrupa'daki gibi dini temellere değil, ortak bir yaşam biçimine dayanmaktadır. Toplumun her üyesi, ahlaki değerler ve ilkeler hakkında bilgilendirilir ve yaşamını bunlara göre kurar. Afrika etik sisteminin önemli bir özelliği, tüm insanların kan kardeşi olarak tanınmasıdır. Bu ilke, Güney Afrika sakinlerinin ideolojik kompleksi "ubuntu" karakteristiğinin temelidir. "Ubuntu" misafirperverlik, güven ve dürüstlük gibi fenomenleri çağrıştıran tüm kıtalardaki insanlar arasında bir birlik duygusuna dayanmaktadır. Bu etik kompleks, Afrika birleştirme politikasının kurucusu Nelson Mandela tarafından yaratıldı.

Afrika kültürü, dünya kültürünün gelişimine önemli katkılarda bulunmuştur. Afrika'nın siyah halklarının geleneksel kültürünün kökleri geçmişe dayanmaktadır. Bu nedenle Afrika, birçok tuhaf ve sıra dışı geleneğiyle daha fazla takdir edilmesi gereken bir bölgedir.

KAYNAKÇA

- A.S. Balezina, S.V. Mazova, I.I. Filatov. Kara Afrika: geçmiş ve bugün. Tropikal ve Güney Afrika'nın Yeni ve Yeni Tarihi Ders Kitabı. M., 2016
- Encyclopædia Britannica. Britannica Yılın Kitabı 2003. Encyclopædia Britannica, (2003) ISBN 978-0-85229-956-2
- Кирей Н.И., Smertin Yu. G. Asya ve Afrika ülkelerinde İslam, Krasnodar, 2007
- Кирей Н.И. Dünyadaki Müslüman ve gayrimüslim milletlerin temel tasnifleri. Krasnodar, 2007
- M. Gledvostlit. Afrika: Kültürel Etkileşim. Bilim, 1989, 367s.
- Basil Davidson. Afrikalılar, Kültür tarihine giriş. 1975
- Werner E. Afrika halklarının mitleri. M., 2007
- İsmail Eyyubov, Vaskhanim Orujova, Demografik politika. Ders kitabı, Bakü, 2019
- Rashad A. Amerika'da İslam Tarihi ve Siyahi Milliyetçilik. Beltsville, Md.: Yazarlar A.Ş., 1991
- <https://obrazovaka.ru/geografiya/narody-afriki.html>